

В. І. Чужиков,
д. е. н., професор, профектор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3483-9122>
А. В. Старченко,
аспірант кафедри обліку і фінансів,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-2010-5387>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.5.52

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОНЕТАРНОЇ ПАРАДИГМИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

V. Chuzhykov,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Vice-Rector in Charge of International
Affairs Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
A. Starchenko,
Postgraduate student,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

TRANSFORMATION OF THE MONETARY PARADIGM IN THE EUROPEAN UNION

Пропоновану статтю присвячено складним поліструктурним змінам в глобальному і європейському соціумі, що зумовило швидкі зрушення у панівній до недавнього часу постіндустріальній парадигмі. Це природним чином відобразилося на секторальних і горизонтальних парадигмах, центральне місце в яких посідає монетарна теорія. Авторами проаналізовані новітні парадигми: *Homo oeconomicus*, *Homo sociologicus*, *Homo urbanus*, *Homo retis* (мережна парадигма) і цілий ряд інших, що дозволило провести ретельний аналіз доказової бази сучасного монетаризму. Обґрунтовано зростаючу значущість на поч. ХХІ ст. нових (модерних) методологій: теорії оптимальних валютних зон, неолібералізму, неокейнсіанства та неофункціоналізму. Це сприяло співставленню їх з теоретичними концепціями (молоді парадигми) Європейського Союзу (різношвидкісна Європа, Європа *a la carte*, концентричних кіл, піонерних груп, близька кооперація, кооперація, що зростає). Наведені аргументи дозволили визначити важливий тренд гібридної дифузії сучасних теорій, глибинна цифровізація яких вже найближчим часом сформує нову парадигму *Homo informaticus*. Зміни ж в монетарній моделі ЄС відбуватимуться під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, центральне місце серед яких посідатимуть глобальні процеси цифровізації.

The article is devoted to the actual problem of identifying modern paradigms in the global economic environment, in particular, the role and significance of the impact of monetary theory on society and its interaction with theories of European integration. The authors have comprehensively analyzed the mutual influence of modern and archaic paradigmatic approaches to substantiating the essence of modern monetarism, in particular, the theory of optimal currency areas, which has found its practical implementation in the euro area created in the EU. However, these actions in the context of global uncertainty require further clarification

and new arguments. Given this, the authors have developed the so-called paradigm model of European monetarism, which is based on a profound transformation of post-industrial methodology. It includes sectoral (Homo oeconomicus, Homo sociologicus, Homo hybridus, media and artistic paradigms), as well as horizontal (Homo creativus, Homo retis, Homo cybernaticus, Homo urbanus, Homo ecologicus) paradigms. At the same time, the authors substantiate the possible creation of new paradigms, some of which may be immature. Researchers are convinced that the trends of the global diffusion of modern economic theories and theoretical concepts of European integration (multi-speed Europe, Europe a la carte, concentric circles, pioneer groups, close cooperation, growing cooperation, etc.) may prove to be promising in the near future. It is determined that the processes of hybridization and digitalization will inevitably lead in the near future to the formation of new paradigms associated with digital dominance in the global society of Homo informaticus, within which the monetary component should be linked to the dominant processes of sustainable development and the growing turbulence of the global economy. The indispensable qualitative indicators of the new hybrid paradigm should have the following selective features: global priority of freedom of action, combined with the selective limitation of influences; hybridization of rational and irrational judgments (decisions) that form the basis of global international projects; formation of polystructural markets (regional, local, sectoral, global) and dominant monetary systems, including virtual ones; widespread use of analytical, empirical and abstract systemic approaches to identification of new paradigms, development of new theories and concepts.

Ключові слова: горизонтальні і секторальні парадигми, монетаризм, молоді європейські парадигми, теорія оптимальних валютних зон, Homo oeconomicus, Homo sociologicus, Homo urbanus, Homo retis, Homo informaticus, ЄС, цифровізація соціуму.

Key words: horizontal and sectoral paradigms, monetarism, young people European paradigms, theory of optimal currency areas, Homo oeconomicus, Homo sociologicus, Homo urbanus, Homo retis, Homo informaticus, EU, digitalization of society.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Стрімкий розвиток глобалізаційних процесів в світі призвів до докорінного перегляду тих парадигм, які тривалий час вважалися сталими. Разом з тим, теорії, якими користувалися монетаристи також втратили колишню привабливість, адже в умовах розбудови цифрового суспільства їх критеріальна основа не відповідала ані методології складних поліструктурних процесів, ані внутрішній моделі побудови кожної нової парадигми. На зламі тисячоліть провідні методологи світу в основу своїх досліджень замість секторальних і горизонтальних пріоритетів поклали аналіз поведінки людини, а економічну складову тісним чином пов'язали з біхевіоризмом. Якщо раніше дослідження економістів стосувалися господарчої і соціальної сфери, то вже у першій чверті прийдешнього тисячоліття фокусування наукового пошуку сконцентрувалося на екології, медіа, мистецтві, урбанізації, глобальних мережах, процесах креативізації тощо. Саме вони відтепер чітко вказували на свою

належність до секторальних або горизонтальних парадигм. Не залишилась осторонь й монетарна теорія, яка з одного боку потребувала суттєвої модернізації, проте з іншого — реально слугувала взірцем парадигмального вакууму. Відтак надзвичайно важливим науковим трендом вже найближчим часом має стати оцінювання динаміки еволюції парадигмальної моделі європейського монетаризму та визначення її місця в глобальній постіндустріальній парадигмі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження сучасних системних парадигм є складним поліструктурним завданням для кожного науковця, адже потребує докладання значних методологічних й організаційних зусиль авторів. Окремі дослідники просуваються так званими секторальними, інші — горизонтальними шляхами пізнання, внаслідок цього з'являються гібридні моделі парадигм: медійна А. Чужикова [13],

урбанізаційна Р. Крамаренка [4], креативна Р. Флориди [5], локально-інноваційна О. Федірка [16] тощо. Окремі науковці надають перевагу системному характеру парадигм в цілісності їх сприйняття, що найбільш рел'єфно відображено в працях сучасних фінансистів і політекономів, зокрема І. Богатирьова [15], Г. Кривобороденка [18], А. Шлапак [8] та багатьох інших. Важливим здобутком методологів західної школи є розвиток теорії оптимальних валютних зон Б. Баласи [20], Р. Мандела [21], Дж. Франкеля та А. Роуза [22], Ф. Сезарано [23]. Визнаним фахівцем у сфері економіки і фінансів ЄС є Р. Джонс [24]. Однак як в Україні, так і у світі у цілому бракує системних робіт як щодо ідентифікації нових парадигм, так і визначенні контентної сутності в розрізі монетарних теорій.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою пропонованої статті є здійснення системного аналізу монетарної парадигми Європейського Союзу в процесі її трансформації та зростаючої гібридизації глобальних секторальних і горизонтальних процесів в межах великого інтеграційного угруповання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стрімка цифровізація глобального економічного простору внесла суттєві корективи до сучасного розуміння суті та значення парадигми як дослідницької, так і сутнісної. Як наслідок, композитна основа античного філософа Платона та цитованого майже усіма науковцями американського соціолога Th. Kuhn, стала визнаною в усьому світі. Сам автор у своїй видатній праці "Структура наукових революцій" 1960-поч. 1970 рр. доволі чітко, як на той час, виокремив своєрідну каркасну основу парадигми (формальна теорія, класичний досвід, селективні наукові методи) [1, р. 27]. Утім слід зазначити, що наукові погляди цього автора, поділяли численні послідовники такого підходу, зокрема D. Giola, Я. Корнаї, Г. Бергман. Тим не менше доволі бурхливу дискусію викликала категоріальна належність цього терміну до суто філософських дефініцій, або ж, у деяких випадках, до соціологічних. З наведеного вище переліку методологічних трендів не виключалися й економічні, політологічні та інші науки, які з одного боку могли б привести до розуміння парадигми системоутворюючого характеру, проте з другого — подальше секторальне подрібнення заважало виокремленню не лише суті, а й композиту цієї доволі важливої для дослідників категорії пошуку. І не лише її. Конче важливим стало ув'язування останньої з людиною та її поведінкою (вибір, переваги, смаки, уподобання, оцінювання споживчих якостей тощо). Тобто до зазначених вище секторів додавалася ще й психологія, вплив якої на економіку, бізнес, фінанси та інші сфери важко було переоцінити. Отже, основною фігурою в глобальному відтворюваному процесі, а відтак й основним продуцентом і споживачем створюваних благ стає людина (*Homo sapiens*).

Модерні моделі, нові тренди організації суспільних відносин сформували, за Ю. Харарі [2, с. 52], нову якість глобального соціуму та передумови його подальшого розвитку. Неабияке значення мала когнітивна революція з її орієнтацією на так звану нову здатність суспіль-

ства щодо трансферу значно більших обсягів інформації про економіку, довкілля, і далі — про соціальні стосунки, а також про деякі віртуальні речі. За прогнозом цього автора у майбутньому далі виникатиме можливе протистояння родини і громад державі і ринку [2, с. 452]. Таке загострення стосунків неодмінно призведе до так званої перманентної революції [2, с. 439] і далі, за Ю. Харарі, до можливого кінця *Homo sapiens* [2, с. 497—500]. Разом з тим подібна концентрація уваги методологів лише на поведінці одного суб'єкта, а саме Людини розумної мало що дає. Відтак надзвичайно важливим стає можлива диференціація понятійних основ. Так з'являються дві нові концепції (парадигми): *Homo oeconomicus* і *Homo sociologicus* [3]. З нашої точки зору подібного роду розмежування суттєво вплинуло на орієнтацію суспільства. З одного боку це стосувалося традиційного підприємництва в сфері матеріального виробництва, з другого — значущість соціальної сфери зростала з кожним разом, а відтак досить відчутними ставали боротьба з бідністю, доступність медичних і освітніх послуг, емансипація, достойне пенсійне забезпечення тощо. З часом з'явилася ще одна парадигма *Homo ecologicus*, важливим трендом якої стала охорона і збереження довкілля.

Зайве говорити, що подібне продукування нової термінології (можна вжити й інше словосполучення — уточнення старих парадигм) породжувало цілу низку модерних підходів до усталеної ідентифікації дефініції. Так з'явилися *Homo urbanus* [4], *Homo creativus* [5], *Homo informaticus* [6]. Разом з тим, розвиток системного мислення, його прикладних і секторальних трендів потребував понятійного уточнення сутності парадигми. Доволі вдало це спромоглася зробити Донелла Медовз. На її думку парадигма є нічим іншим як "...типом мислення, з якого постає система — її цілі, структури, правил, за певними параметрами" [7, с. 282]. Утім жваві парадигмальні дискусії на цьому не завершилися, адже вони торкалися багатьох дотичних до них дефініцій. Насамперед це стосувалося таких сфер, як глобальна економіка і глобальне підприємництво, цифрове суспільство, соціальні гарантії. Вітчизняна дослідниця А. Шлапак, докладно вивчаючи феномен конкурентного лідерства США дійшла висновку, що це "...фундаментальний вплив на зміну традиційної парадигми як основної ідентифікації наукової рефлексії на процеси і явища, що відбуваються в світовій економіці" [7, с. 48—49]. Саме це потребує розроблення нових теоретичних конструкцій. Від себе додамо, що це мають бути нові концепції, які з часом можуть перетворюватись на модерні нові парадигми, або ж, і така загроза існує, бути відкинутими і забутими. Із заявленим вище чітко корелюється й інший підхід, на якому наголошує Р. Райх. На прикладі гіперконцентрації фінансового капіталу на Волл-Стріт автором розглядаються нові ідентифікаційні підходи. За його даними протягом 2000—2014 рр. питома вага п'ятих найбільших банків цієї відомої "фінансової вулиці США" зросла з 25% усіх банківських активів цієї країни до 45% [9, с. 137]. З цього випливає, що фінансова сфера, а відтак й відповідна парадигма теж знаходяться у межах певної динаміки насамперед тоді, коли йдеться про структурні і секторальні перетворення, які в глобальній, у т. ч. європейській еконо-

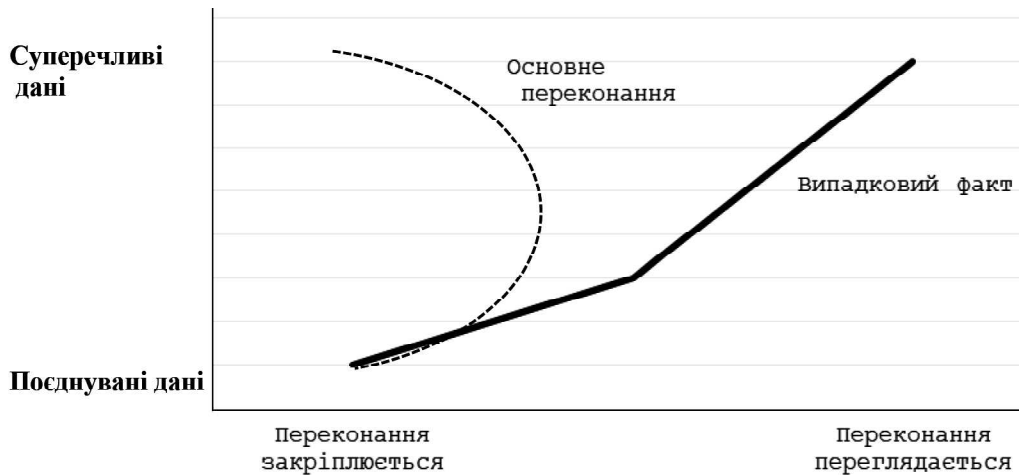

Рис. 1. Як ми реагуємо на нові дані, за Р. Куллатою

Джерело: сформовано на основі [11, с. 110].

міках відбувається постійно. Яскравим доказом цьому може слугувати вплив так званого естетичного інтелекту, який відома західна дослідниця П. Браун [10, с. 234] досить вдало співвідносить з так званою цифровою експансією та тактильними враженнями, які формують увесь цифровий світ, важливий композит якого, на думку автора, утворюють: мистецтво, наука, бізнес-стратегії. З огляду на це дослідниця прогнозує подальше зростання цифрової нерівності, цифрове провалля та цифровий розкол. Тобто суттєвих змін вже у недалекому майбутньому зазнаватиме можливість доступу до економічної, соціальної, культурної та освітньої сфер [10, с. 235].

У сучасному світі існує декілька важливих трендів щодо розуміння парадигми. Один з них трактує цю дефініцію як відповідний набір інструментів ідентифікації певних (в нашому випадку економічних, бізнесових, фінансових) процесів, які забезпечують відповідний інформаційний (цифровий) результат, котрий можна використовувати для подальшого аналізу і управління змінами. Проте з другої — це модель розуміння руху глобального соціуму (або ж його певної частини) в просторі і часі. За таких умов цілком можливим стає поділ "наукового бомонду" на прихильників і супротивників застосування селективних нових підходів з майбутньою можливою руйнацією методологічного апарату або ж, навпаки, його масштабною гібридизацією. Саме такий варіант реакцій на нові дані і модерні зміни пропонує Річард Куллата [11].

З рисунку добре видно, що кожний новий факт, котрий стає помітним в глобальному економічному середовищі, може визначитися як випадковий, що сприятиме формуванню нових переконань /уподобань, або ж, навпаки, бути віднесеним до числа суперечливих даних, які на певному етапі розвитку не піддаються не лише аналізу, а й відповідній поведінковій реакції. Разом з цим подібного роду методологічна турбулентність зазвичай асоціюється з багатьма попередніми даними і може виявляти характер консолідації, фактів, спостережень, селективних підходів до об'єктивізації того чи іншого процесу.

Протягом ідентифікації тієї чи іншої парадигми слід пам'ятати, що неабияку роль відіграють реальні тренди

вертикальної або секторальної гібридизації. Якщо ще тридцять років тому цю активність розуміли як поєднання випадкових факторів впливу, то з плином часу компонентна складова зазнала значної диверсифікації й урізноманітнення, а відтак з легкої руки британця Яна Пітерзе здобула назву постгібридності [12, с. 94—97]. Двома основними складовими нової гібридизації стали: глобалізація (гомогенізація, що охоплювала так званий культурний імперіалізм, культурну залежність, культурну гегемонію, автономність, модернізацію, вестернізацію, культурну синхронізацію й світову цивілізацію), а також глобалізація як диверсифікація, фундаментальний базис до якої поєднував культурну планетаризацію, культуру взаємозалежності, культурне взаємопроникнення, синкретизм, синтез, глобальну мішаніну, креолізацію, схрещення, глобальну ойкумену [12, с. 97]. Виходячи з наведеного вище слід зауважити, що на нашу думку, культурний компонент вже у першій половині ХХІ ст. відіграватиме все більш зростаючу роль з огляду на характер структурної гібридизації, яка без сумнівів охоплюватиме не лише виробничий, а й креативний аспект, вплив яких на соціум та локалізацію процесів продукування культурних, дизайнерських, історичних цінностей буде доволі значущим. Саме ці обставини визначатимуть цивілізаційний розвиток глобальної спільноти, що потребуватиме принципово нових підходів до ідентифікації відповідних парадигм. З огляду на це надзвичайно важливим може виявитись модерний підхід до сутнісної основи секторальних підходів, яку запропонував А. Чужиков [13, с. 27]. Заявлені парадигми у автора класифікуються за відповідними параметрами (принцип дії, мотиви дії, арена дії, типи концепцій завдання аналізу). Утім варто зауважити, що композитна основа тих парадигм, які свого часу були запропоновані Р. Сведбергом [3, с. 22] і адаптовані до умов сьогодення вітчизняними науковцями В. Чужиковим [14, с. 92], І. Богатирьовим [15, с. 16], О. Федірком [16, с. 25], залишається актуальною і зараз.

Попри усю складність виокремлення нових парадигм важливого значення набуває їх синергетика, під якою зазвичай розуміють зіставність і ідентифікацію існуючих і перспективних концепцій, що відповідають основним трендам розвитку суспільства. З огляду на це

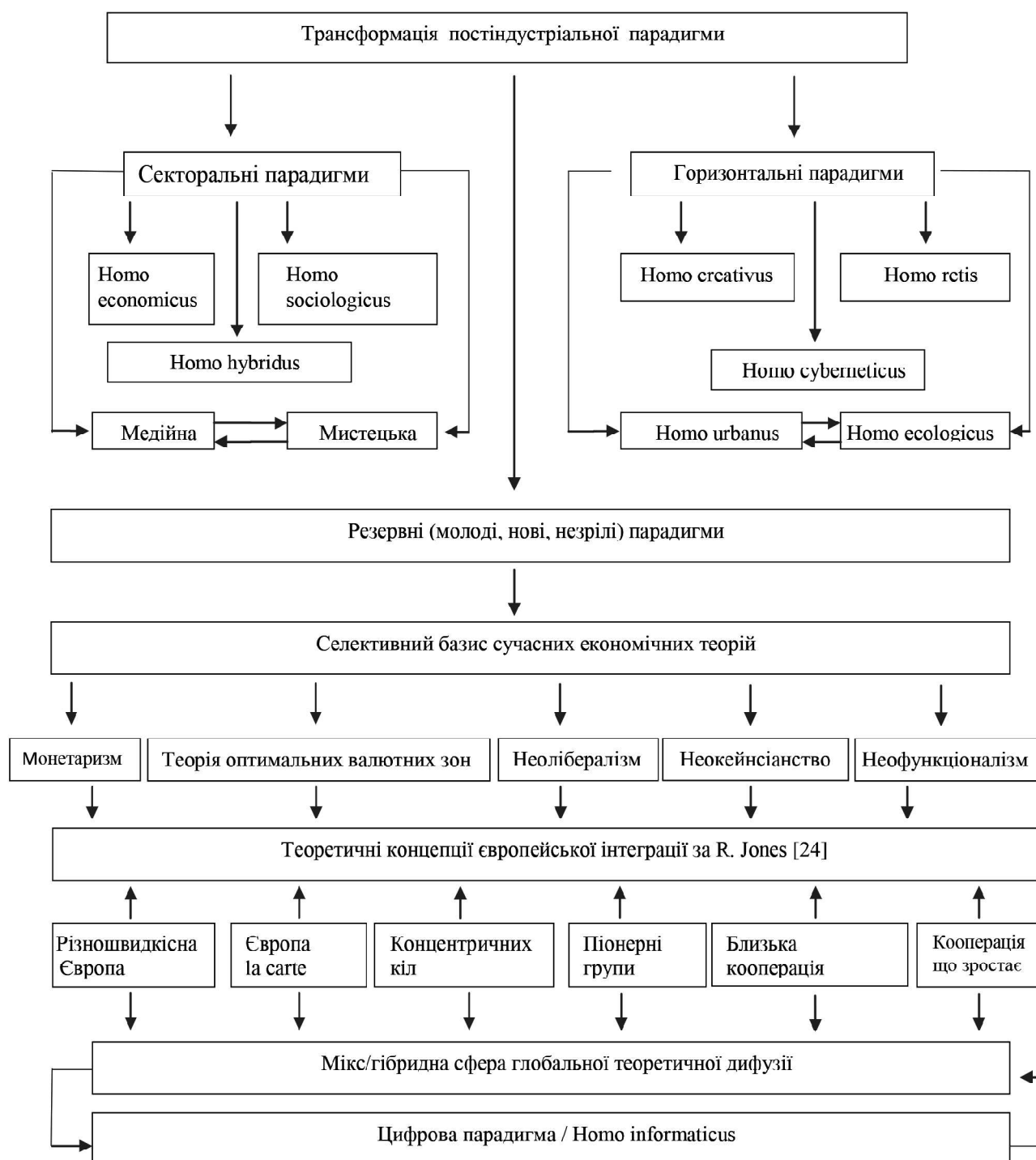

Рис. 2. Парадигмальна модель європейського монетаризму

заслуговує на увагу проведене О. Федірком обґрунтування локально-інноваційної парадигми [16, с. 30] та послідовний аналіз нових моделей розвитку суспільства — Homo retis, або Homo network (лат. Людина мережна) [17, с. 25]. Один з авторів цієї парадигми — М. Castells [17] глибоко переконаний, що існуючі мережі можуть виступати в ролі своєрідного хаба концентрації високих технологій, фінансів інтелектуального капіталу. Місію цієї парадигми автори вбачають у банківській сфері, котра зазнаватиме великих тектонічних змін. Насамперед це торкнеться людського капіталу. Отже, світ зазнаватиме не лише масштабних цифрових змін, а

й продукуватиме створення нових форм концентрації економічної, соціальної, політичної мобільності у вигляді об'єднаних в мережу різнорівневих локалітетів. Другим моментом є те, що важливого значення у подальшому набуватимуть ланцюжки методологічної комплементарності, які забезпечують необхідну при цьому валідність, теоретичну зіставність та поміркований прагматизм в процесі оцінювання отриманих результатів. З позиції сьогодення надзвичайно важливим стає основний тренд розвитку, який може бути сталим, а може виявитися надзвичайно турбулентним. Відтак і сама глобальна парадигма матиме не до кінця визначений харак-

тер, що дозволяє констатувати: процеси гібридизації можуть виявитись домінуючими протягом наступних 10—15 років. Саме вони визначатимуть як симетричні, так й асиметричні зміни у світовому економічному просторі, вплив яких на глобальний соціум важко переоцінити. Отже, гібридизацію сучасних економічних теорій слід розуміти як асиметричну дію глобальних чинників щодо селективного впливу на існуючу ідеологію сприйняття складних поліструктурних процесів генерації ідей, наукових підходів, можливих економіко — математичних розрахунків, системна дифузія яких може суттєво диференціювати традиційні теоретичні уявлення про динаміку змін тих чи інших методологій, концепцій, зрілих або незрілих парадигм. Утім як би там не було в світовому науковому просторі відчувається своєрідний дефіцит як нових теорій, так і нових практик, основною причиною чого стає своєрідний парадигмальний вакуум. Його основними ускладненнями, з нашої точки зору, є наявна понятійна плутанина, незіставність практичних дій з панівними впродовж короткого терміну теоріями, слабка аргументованість, умовна схематичність доказів валідності заявлених концепцій, ідентифікаційна незіставність емпіричних даних. Також стримуючим фактором може стати вплив світових наукових авторитетів, котрі мають своє, інколи упереджене бачення розвитку глобальних трендів. Як і раніше потребують глибокого переосмислення міждисциплінарні, горизонтальні та секторальні зв'язки.

Сучасна система наукового прогнозування є важливим критерієм формування простої і зрозумілої парадигмальної моделі. Разом з тим, вона на нашу думку, повинна віддзеркалювати еволюцію теоретичних поглядів на економічний і соціальний розвиток людства. В межах великого інтеграційного угруповання модель передбачатиме можливу генерацію селективних методологічних підходів. Саме така спроба автора представлена на рис. 2.

Надзвичайно важливим в практиці теоретичного моделювання є те, що воно потребує методологічної довершеності, застосування низки сучасних дослідницьких методик як тих, що раніше використовувалися, так і нових елементів постіндустріальної парадигми, до якої сучасні науковці зазвичай додають слова глобальна або модерна. В її межах чітко виокремлюється блок секторальних парадигм (*Homo oeconomicus*, *Homo sociologicus*, *Homo hybridus*, а також медійна і мистецька парадигми). Доволі симетричним до цієї групи виглядає блок горизонтальних парадигм (*Homo creatives*, *Homo retis*, *Homo ecologicus*, *Homo urbanus*). В основі такої класифікації без сумніву лежать зміни у поведінці людей. Саме ця обставина передбачає можливість дифузії різних теорій та формування на базі цього низки незрілих (молодих, резервних) парадигм. Їх характер може локалізуватися як на глобальному рівні, так і на мега регіональному (наприклад — на моделі Європейського Союзу). З огляду на це надзвичайно важливими стають ультра модерні теорії, зокрема неомонетаризму, як важливої частини нової, за Г. Кривобороденко, економічної теорії [18, с. 37]. Утім на нашу думку важливим доповненням слід вважати нову класичну економіку та теорію суспільного вибору. Певним додатком до сказаного вище, на думку П. Юхименка, слід вважати

алгоритм розроблення монетарної політики, яка охоплює: попит і пропозицію, реальну процентну ставку, лібералізацію капіталу, поведінку банків, визнання небезпечності банкрутства [19, с. 86—87], а також криптовалюти, практичні і теоретичні розбіжності в оцінці яких є очевидними. Не менш важливими є традиційні зв'язки з неолібералізмом, неокейнсіанством, неофункціоналізмом. В сучасному суспільстві вони носять умовно усталений характер, адже йдеться про можливість фокусування дослідження як на окремій країні, так і на цілому інтеграційному угрупованні. За цих обставин до перелічених раніше особливостей слід додати таке: регуляторні функції Європейського Центрального банку (ЄЦБ), неминучі розбіжності між національними банками і центральним офісом, фінансуванням спільних заходів і програм разом з ЄС. Неважко передбачити, що за таких умов зростатиме якраз роль модерних теорій, зокрема як нового монетаризму, а також численних європейських концепцій, які, власне кажучи, й дозволили створити підвалини сучасного ЄС. Звичайно, що створюючи нову монетарну парадигму Європейського Союзу варто пригадати надзвичайно популярну колись теорію економічної інтеграції В. Balassa [20] а також R. Mundell [21] з його теорією оптимальних валютних зон. Саме ці дві теорії початку 1960-х років визначили основні напрямки формування ЕЕС/ЄС, Європейського валютного Союзу, створення зони єкю /євро тощо. Утім варто зауважити, що з плином часу вказані теорії зазнали певних змін. Зокрема, з'явилися їх модифіковані (ендогенні) версії, а їх основний контент (міжнародна економіка, валютний союз, модель IS-LM-BP, плаваючий і фіксований валютний курси) увійшов в якості інструментарію до багатьох міжнародних аналітичних досліджень. Також слід зауважити, що ще у 1980-ті роки з'явилися чіткі, хоча й доволі дискусійні передумови для створення в Західній Європі єдиної колективної валюти, натомість реальний рух до такої валютної єдності був розтягнений на довгі двадцять років, що було пов'язане з необхідним уточненням практичної імплементації теорії оптимальних валютних зон численними послідовниками Роберта Манделлі. Зокрема йдеться про J. Frankel, A. Rose [22] та більш пізньої праці F. Cesarano [23], в якій оптимістично обґрунтувалась модель щодо подальшого функціонування валютних зон. З огляду на вище сказане не важко здогадатися, що сучасна монетарна парадигма являє собою гібридну форму секторальних, горизонтальних парадигм, а також незрілих молодих дослідницьких концепцій. Вони чітко гармонізуються з селективними системами європейської інтеграції, наслідком чого стає своєрідна мікс модель взаємної теоретичної дифузії, котра з часом має прийти на зміну того методологічного вакууму, котрий виступає своєрідним гальмом розвитку глобального (регіонального) соціуму з його розгалуженими поведінковими реакціями. Усі подальші зміни в ньому відбуватимуться під впливом цифрових чинників, натомість результатом швидше за все стане розбудова цифрового суспільства з його численними локальними парадигмами і потужним впливом нових інтеграційних теорій [24].

Водночас варто не забувати про два важливі моменти. Перший з них стосується штучного інтелекту, який в процесі його подальшої модернізації та адаптації

до швидких змін в поліструктурному соціумі сформує іншу монетарну парадигму з її принципово новим контентом. Натомість другим трендом має стати цифрова (в усіх відносинах) революція в механізмах і інструментах дослідження фундаментальних змін в суспільстві, в межах якого відбуватиметься докорінна зміна понятійного, математичного, поведінкового, кібернетичного апаратів в умовах зростаючого інформаційного трансферу знань (Homo informaticus). Виходячи із запропонованої свого часу Р. Сведбергом моделі ідентифікації парадигми, вона має охоплювати сформовані фундаментальні основи гібридної форми європейського монетаризму: глобальну пріоритетність свободи дій, яка, на нашу думку, має поєднуватись із блокуванням в окремих випадках деструктивних дій; поступове втрачання системи традиційних цінностей, на зміну яким мають прийти прагматичні дії урядів; створення глобального монетарного ринку; симетричну і асиметричну консолідацію децентралізованих і локалізованих процесів; створення глобальної мережі багаторівневих фінансових ринків з домінуванням на них світових монетарних систем; активне застосування гібридних типів концепцій, які забезпечують селективне поєднання аналітико — емпіричних та абстрактно — системних валютних активностей, урізноманітнення підходів в процесі створення нових парадигм, теорій, концепцій тощо.

ВИСНОВКИ

Активна гібридизація секторальних і горизонтальних процесів в існуючому інтеграційному середовищі зумовила швидкі трансформаційні зміни в теоретичній і прикладній основі модернізації існуючих на цей час низки економічних парадигм. Внаслідок подібної дифузії і елементів невизначеності окремих з них виник своєрідний методологічний вакуум, потреба в заповненні якого стала на поч. ХХІ ст. очевидною. Внаслідок чого фактично "оголеною" лишалася монетарна теорія з її суттєвим доробком у вигляді методології оптимальних валютних зон та практичним втіленням — у вигляді зони євро. Зростаюча мережевізація, цифровізація та інформатизація суспільства потребують докладання значних наукових зусиль щодо обґрунтування нового монетаризму в глобальній парадигмі "Homo informaticus" та визначення її параметральної сутності, до якої слід віднести: зміни у поведінці людей і зумовлена цим плінність оцінювання якості переваг, смаків, уподобань споживачів; посилення впливу криптовалют та зростання у зв'язку із цим турбулентності грошово-фінансових відносин; вибіркова пріоритетність активностей з боку монетарних регуляторів; створення глобального монетарного ринку; взаємна дифузія аналітико-емпіричних і абстрактно-системних підходів в процесі створення поліфункціональних парадигм розвитку з урахуванням наявних євроінтеграційних концепцій.

Література:

1. Kuhn, Th. (2003), "The New Encyclopedia Britannica", Britannica, Vol.7, London, p. 27.
2. Харпін, Ю. (2019), Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього / Пер. з англ. Ярослава Лебеденка, Клуб сімейного дозвілля, Харків, Україна.
3. Etzioni, A. and Lawrence, P. (1992), Socio-economics. Toward a New-Synthesis, New York — London, M. E. Sharpe, США-Великобританія.
4. Крамаренко, Р. (2014), "Столичний мегаполіс у глобальній конкурентній моделі економічного розвитку", Логос, Київ, Україна.
5. Флорида, Р. (2016), Homo creativus. Як новий клас завойовує світ / Пер. з англ. Максим Яковлев, Наш формат, Київ, Україна.
6. Harvard Technology Review (2023), "Homo informaticus. The Evolving Relationship and Human species", available at: <https://harvardtechnologyreview.com/2023/05/21/homo-informaticus-the-evolving-relationship-of-information-and-the-human-species/> (Accessed 05 February 2025).
7. Медовз, Д. (2024), Мистецтво мислити системно. Розв'язання проблем від особистого до глобального масштабу, Vivat видавництво, Харків, Україна.
8. Шлапак, А. (2019), Конкурентне лідерство США: глобальна парадигма і стратегічні пріоритети: монографія, КНЕУ, Київ, Україна.
9. Райх, Р. (2018), Врятувати капіталізм. Як змусити вільний ринок працювати на людей / Пер. з англ. Роман Корнута, Наш формат, Київ, Україна.
10. Браун, П. (2023), Естетичний інтелект. Як його розвинути й використовувати в бізнесі й житті / Пер. з англ. Я. Машико, Фабула, Харків, Україна.
11. Кулатта, Р. (2021) Цифрові громадяни. Як виробити здорові диджитал — навички у ваших дітей / Пер. з англ. Анастасія Дудченко, Yakaboo publishing, Київ, Україна.
12. Пітерзе, Я. Глобалізація як гібридизація / Глобальні модерності / За ред. Майкла Фезерстоуна, Скотта Леша та Роланда Робертсона / Пер. з англ. Т. Цимбала, Ніка-Центр, Київ, Україна, с.73-105.
13. Чужиков, А. (2020), Феномен медіаіндустрії в глобальній економіці: Монографія / А. В. Чужиков, КНЕУ, Київ, Україна.
14. Чужиков, В. (2008), Глобальна регіоналістика: Історія та сучасна методологія, КНЕУ, Київ, Україна.
15. Богатирьов, І. (2016) Становлення фінансової парадигми глобального економічного розвитку. Причорноморські економічні студії, вип. 11. С. 12—17.
16. Федірко, О. (2015) Формування нової локально-інноваційної парадигми регіональних досліджень. Регіональна економіка, № 3. С. 24—33.
17. Castells, M. (1996), The Rise of the Network Society, Blackwell, Oxford, UK.
18. Кривобороденко, Г. (2010) Нова парадигма економічної теорії. Економіка та держава, № 2. С. 34—37.
19. Юхименко, П. (2005) Основоположна парадигма нових монетаристів. Наукові праці НДФІ, № 4 (33). С. 81—88.
20. Balassa, B. (2012), The theory of economic integration (Routledge Revivals), Routledge, London, UK.
21. Mundell, R. A. (1961) Theory of optimum currency areas. American Economic Review, № 53, pp. 657—665.
22. Frankel, J. and Rose, A. (1996) The endogeneity of the optimum Currency Area criteria, NBER Working Paper, № 5700.
23. Cesarano, F. (2006) The origins of the theory of optimum currency areas. History of Political Economy, № 4, pp. 711—731.

24. Jones, R. (2001), The politics and Economics of the European Union. Second Edition Northampton. Edward Elgar Publishing Ltd, Cheltenham, UK.

References:

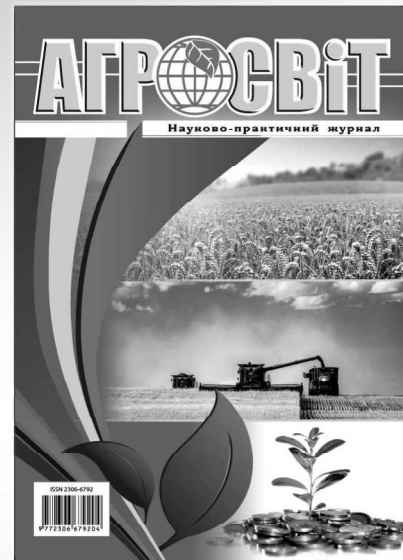
1. Kuhn, Th. (2003), "The New Encyclopedia Britannica", Britannica, Vol.7, London, UK.
2. Kharari, Yu. (2019), Liudyna rozumna. Istoriia liudstva vid mynuloho do maibutnoho [Man is intelligent. The history of mankind from the past to the future], Klub simeinoho dozvillia, Kharkiv, Ukraine.
3. Etzioni, A. and Lawrence, P. (1992), Socio-economics. Toward a New-Synthesis, M. E. Sharpe, New York-London, USA-UK.
4. Kramarenko, R. (2014), Stolychnyi mehapolis u hlobalnii konkurentnii modeli ekonomichnoho rozvytku [The metropolitan metropolis in the global competitive model of economic development], Lohos, Kyiv, Ukraine.
5. Floryda, R. (2016), Homo creativus. Yak novyi klas zavoiovuie svit [Homo creativus. How a new class conquers the world], Nash format, Kyiv, Ukraine.
6. Harvard Technology Review (2023), "Homo informaticus. The Evolving Relationship and Human species", available at: <https://harvardtechnologyreview.com/2023/05/21/homoinformaticus-the-evolving-relationship-of—informanion-and-the-human-species/> (Accessed 05 February 2025).
7. Medovz, D. (2024), Mystetstvo myslyty systemno. Rozviazannia problem vid osobystoho do hlobalnoho masshtabu [The Art of Thinking Systemsly. Solving Problems from the Personal to the Global Scale], Vivat vydavnytstvo, Kharkiv, Ukraine.
8. Shlapak, A. (2019), Konkurentne liderstvo SSHA: hlobalna paradyhma istrategichni priorytety [US Competitive Leadership: Global Paradigm and Strategic Priorities], KNEU, Kyiv, Ukraine.
9. Raikh, R. (2018), Vriativaty kapitalizm. Yak zmu-syty vilnyi rynek pratsiuvatyna liudei [Saving Capitalism — For the Many, Not the Few], Nash format, Kyiv, Ukraine.
10. Braun, P. (2023), Estetychnyi intelekt. Yak yoho rozvynuty y vykorystovuvatyv biznesi y zhytti [Aesthetic Intelligence: How to Boost It and Use It in Business and Beyond], Fabula, Kharkiv, Ukraine.
11. Kulatta, R. (2021), Tsyfrovi hromadiany. Yak vyrobyty zdorovi dydzhytal-navychky u vashykh ditei [Digital for Good: Raising Kids to Thrive in an Online World], Yakaboo publishing, Kyiv, Ukraine.
12. Piterze, Ya. (2013), "Globalization as hybridization", Hlobalni modernosti [Global modernities], Nika-Tsentr, Kyiv, Ukraine, pp. 73—105.
13. Chuzhykov, A. (2020), Fenomen mediaindustrii v hlobalnii ekonomitsi [The phenomenon of the media industry in the global economy], KNEU, Kyiv, Ukraine.
14. Chuzhykov, V. (2008), Hlobalna rehionalistyka: istoriia ta suchasnametodolohiia [Global Regional Studies: History and Modern Methodology], KNEU, Kyiv, Ukraine.
15. Bohatyrov, I. (2016), "Formation of the financial paradigm of global economic development", Prychor-nomorski ekonomichni studii, vol. 11, pp. 12—17.
16. Fedirko, O. (2015), "Formation of a new locally innovative paradigm of regional research", Rehionalna ekonomika, vol. 3, pp. 24—33.
17. Castells, M. (1996), The Rise of the Network Society, Blackwell, Oxford, UK.
18. Kryvoborodenko, H. (2010), "A new paradigm of economic theory", Ekonomika ta derzhava, vol. 2, pp. 34—37.
19. Yukhymenko, P. (2005), "The fundamental paradigm of the new monetarists". Naukovi pratsi NDFI, vol. 4 (33), pp. 81—88.
20. Balassa, B. (2012), The theory of economic integration (Routledge Revivals), Routledge, London, UK.
21. Mundell, R. A. (1961), "Theory of optimum currency areas". American Economic Review, vol. 53, pp. 657—665.
22. Frankel J. and Rose A. (1996), "The endogeneity of the optimum Currency Areacriteria", NBER Working Paper, vol. 5700.
23. Cesarano, F. (2006), "The origins of the theory of optimum currency areas", History of Political Economy, vol. 38 (4), pp. 711—731.
24. Jones, R. (2001), The Politics and Economics of the European Union, Second Edition, Northampton. Edward Elgar Publishing Ltd, Cheltenham, UK.

Стаття надійшла до редакції 24.02.2025 р.

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

**Журнал включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)**

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292